

ΘΕΜΑ Α

A1. α. «κλήριγκ» σελίδα 54 «Στο εξωτερικό εμπόριο ... είχε και θετικά στοιχεία».

β. «Εθνικόν Κομιτάτον» σελίδα 77 «Το Εθνικόν Κομιτάτον ... στην Οθωμανική Αυτοκρατορία».

γ. «Οργανισμός (1914)» σελίδα 140 «Τον Ιούλιο του 1914 ... ή να αποκτήσουν γεωργικό κλήρο».

A2. α. Σωστό (σχολικό, σελίδα 71)

β. Σωστό (σχολικό, σελίδα 81)

γ. Σωστό (σχολικό, σελίδα 84)

δ. Λάθος (σχολικό, σελίδα 53)

ε. Λάθος (σχολικό, σελίδα 213)

ΘΕΜΑ Β

B1.

α. Αντιβενιζελικά κόμματα ονομαστικά: «Ραλλικό κόμμα», «Εθνικό κόμμα» Κ. Μαυρομιχάλη, κόμμα Γ' Θεοτόκη. (σχολικό, σελίδα 92)

β. «Ως αντιβενιζελικά... ήταν πιο διαλλακτικό» (σχολικό, σελίδα 92)

B2.

α. «Μέσα σε μια απεριγράπτη... ορίστηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος»
(σχολικό, σελίδες 206-207)

β. Η πρώτη κυβέρνηση της Κρητικής Πολιτείας:

- έκοψε Κρητικό νόμισμα
- ίδρυσε την Κρητική Τράπεζα
- * Θα μπορούσε να προστεθεί και η φράση: « Η οικονομία βελτιώθηκε» που αφορά την αρμοστέια Αλ. Ζαΐμη. (σχολικό, σελίδα 216)

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. α. Από το Σχολικό βιβλίο σελίδα 33:

- 1η § «Η πιο χαρακτηριστική ... κατά τον 19ο αιώνα»
[εναλλακτικά, θα μπορούσε ο υποψήφιος να δώσει ορισμένα ενδεικτικά στοιχεία – περιληπτικά της 1ης § για το διεθνές δίκτυο σιδηροδρόμων]
- 2η § «Στις μικρότερες και πιο καθυστερημένες ... και των απλών επιθυμιών»

Από το κείμενο Α

- Θα ενδυναμωνόταν η γεωργική παραγωγή με προώθηση της αντίστοιχης ανταλλακτικής οικονομίας, οπότε θα μεγεθυνόταν το κέρδος των αγροτών με παράλληλη αναβάθμιση του υλικού ηθικού επιπέδου ζωής τους. Επειδή η γεωργία συναρτάται με τα τεχνικά επαγγέλματα και τη βιομηχανία, πολλά γεωργικά προϊόντα θα μετατρέπονταν σε βιομηχανικά. Επίσης, προέκυπτε ως αναμενόμενη παύση εισαγωγής ομοειδών – με υποκατάσταση από εγχώρια παραγόμενα – προϊόντων, άρα η χώρα θα είχε θετικό εμπορικό ισοζύγιο κι έτσι θα αποκτούσε ευχέρεια στην προμήθεια ξένων ή εγχώριων προϊόντων.

β.

α' ζητούμενο: επέκταση σιδηροδρομικού δικτύου μέχρι την πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα.

Από το σχολικό βιβλίο σελίδες 33-34

«Μέχρι τη δεκαετία του 1880 ... οπότε και κατασκευάστηκαν 900 χιλιόμετρα σιδηροδρομικής γραμμής»

Από το κείμενο Β (πίνακας)

καταγράφεται η επέκταση κατά χρονολογική σειρά του σιδηροδρομικού δικτύου, αρχίζοντας με το έτος 1869 με 9km (γραμμή Αθήνα - Πειραιά). Με βάση τα δεδομένα από το 1883 αρχίζει η εντυπωσιακή ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου με τις συνεχόμενες Πρωθυπουργίες του Χαριλάου Τρικούπη μέχρι το 1892. Ενίοτε, διαπιστώνεται η περαιτέρω επέκταση του δικτύου μέχρι και το 1907, ενώ η ολοκλήρωση του δικτύου σημειώνεται το 1909 (σελ. 35 σχολικού βιβλίου).

β' ζητούμενο: δυσκολίες η πραγματοποίηση του σιδηροδρομικού δικτύου.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Από το σχολικό βιβλίο σελίδα 33

«Η κατασκευή της σιδηροδρομικής υποδομής ... αποδοτικότητα σιδηροδρομικού δικτύου»

και

Από το σχολικό βιβλίο σελίδες 34-35

«Τα οικονομικά προβλήματα ... διεθνούς δικτύου»

γ. Από το Σχολικό βιβλίο σελίδα 35:

«Το κράτος ανέλαβε ... ριζοσπαστικές αλλαγές»

Από το κείμενο Γ

Επισημαίνεται πως ήταν αμφισβητήσιμη – αν όχι τελείως αρνητική – η χρησιμότητα του σιδηροδρομικού δικτύου ως προαπαιτούμενο για την πραγμάτωση μετάβασης της χώρας στη βιομηχανική εποχή, άρα και στην αστική ολοκλήρωσή της. Πέραν του περιορισμένου συνολικού μήκους γραμμών – στοιχείο που παρακώλυε την οικονομική πρόοδο – η επενδυτική δραστηριότητα πάνω στο συγκεκριμένο τομέα δε δημιουργούσε κίνητρο δημιουργίας βιομηχανιών, εφόσον η Ελλάδα δεν διέθετε αντίστοιχες πρώτες ύλες, όπως σίδηρο και γαιάνθρακα. Περαιτέρω, βασικό πρόβλημα ήταν πως ο ελληνικός σιδηρόδρομος δεν είχε το ίδιο πλάτος γραμμών παντού, κατασκευασμένος πρόχειρα, προς εξυπηρέτηση των παραλίω περιοχών και – σύμφωνα με το σχολικό βιβλίο (σελ. 35) - στρατιωτικών σκοπών (επιστράτευση). Τελευταίος παράγοντας αναφέρεται ο ανταγωνισμός που υφίσταται ο σιδηρόδρομος από τη ναυτιλία, με απόρροια και τον ανταγωνισμό των τιμών μεταξύ τους.

ΘΕΜΑ Δ

α. Από το σχολικό βιβλίο σελίδα 153

«Η ελληνική κυβέρνηση διέθεσε στην ΕΑΠ ... και μοναστηριακή γη (συνολικά πάνω από 8.000.000 στρέμματα)»

και **(σελίδες 153-154)**

«Τη διάκριση σε αστούς και αγρότες ... την Έδεσσα και αλλού»

και **(σελίδες 156-157)**

«Η αγροτική αποκατάσταση ... λιπάσματα και ζώα»

και **(σελίδα 157)**

«Ο τίτλος που δινόταν ... η Αγροτική Τράπεζα»

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

Από το κείμενο Α πηγής:

Σημειώνεται ότι με την άφιξη σε κάποια αγροτική περιοχή εκπροσώπων της ΕΑΠ («ομάδα») η γη παραλαμβάνεται άνευ τοπογραφικού σχεδίου και μόνο κατά προσέγγιση γινόταν η χάραξη συνόρων (των κλήρων). Μέλημα ήταν η εξασφάλιση επαρκών βιοτικών πόρων στην οικογένεια κάθε κληρούχου με στόχο, παράλληλα, και την εξόφληση των χρεών της. Ως βάση διανομής η ΕΑΠ θεωρούσε την 4μελή οικογένεια, με επαύξηση κλήρου κατά 1/5 για κάθε παραπάνω μέλος. Η εκτιμώμενη αξία κάθε κλήρου ήταν συνάρτηση της ποιότητας του εδάφους, των υποδομών, όπως και της εγγύτητας της διανεμόμενης γης σε αστική περιοχή.

β. Από το σχολικό βιβλίο σελίδα 166

[Ενδεικτικά, θα μπορούσε ως πρόλογος να γραφεί τμήμα της εισαγωγής του σχετικού κεφαλαίου]

«Το προσφυγικό ζήτημα ... νεοελληνικού έθνους»

και **σελίδες 167-168**

«Για ένα διάστημα ... σε αυτές τις ασχολίες στην πατρίδα τους».

με βάση το κείμενο Β (πηγή)

Επεξηγείται γιατί τα 3/4 περίπου των αγροτών – προσφύγων επιδίδονταν στην καλλιέργεια κυρίως σταριού. Αρχικά τα δημητριακά ήταν η πλέον προσοδοφόρα καλλιέργεια, που μάλιστα απέδιδε καρπούς σε άμεσο χρόνο - επί παραδείγματι, μπορούσε ο αγρότης να καλύπτει τις ανάγκες του σε ψωμί - και σε κάθε ποιότητα εδάφους. Σε αντίθεση, η καλλιέργεια σπυροφόρων αποδίδει σε αργό χρόνο. Παράλληλα, ο καπνός – εξαιρετικά δημοφιλούς καλλιέργειας φυτό – απαιτεί ιδιαίτερες εδαφοκλιματικές συνθήκες. Εφόσον, όμως, υφίστανται αυτές, ο καπνός αναπτύσσεται γρήγορα με υψηλή απόδοση κατά στρέμμα και διατίθεται γρήγορα στην αγορά. Ακολουθώντας προς τα στατιστικά δεδομένα, 14% των αγροτών ασχολούνταν με τον καπνό, 3% με τα αμπέλια, 2% με τα σπυροφόρα και 5% με πλήθος άλλων γεωργικών ενασχολήσεων.

Σημείωση: Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στο κείμενο Γ πηγή εφόσον εμπεριέχει στοιχεία που παραπέμπουν και στο 1ο κεφάλαιο, αγροτική μεταρρύθμιση Βενιζέλου (1917) φτάνοντας μέχρι και το 1936, οπότε και ολοκληρώνεται η μεταρρύθμιση.

Από το σχολικό βιβλίο σελίδες 43-45

«Το αποφασιστικό βήμα ... Ρουμανία κ.λπ.»

και **σελίδα 53**

«Ανάλογες προσπάθειες ... καλλιεργούμενων εδαφών»

Από το κείμενο Γ πηγή (με τίτλο «Αποκατάσταση προσφύγων στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου»)

Καταγράφεται ότι τα έργα υποδομής κατά την περίοδο του μεσοπολέμου είχαν διπλό στόχο· αφενός, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των προσφυγικών οικισμών και αφετέρου, τη συγκρότηση υποδομών ενίσχυσης της αγροτικής καλλιέργειας. Πρώτιστη μέριμνα της ελληνικής πολιτείας συνιστούσε η αποκατάσταση αγροτών – προσφύγων, γι' αυτό και επιτάθηκαν οι ρυθμοί απαλλοτρίωσης τσιφλικιών με στόχο την αναδιανομή τους. Έτσι το 1936 οι καλλιεργήσιμες γαίες στην ελληνική επικράτεια είχαν διπλασιαστεί. Στο ίδιο πλαίσιο, η φροντίδα που επιδείκνυε το ελληνικό δημόσιο για τη βελτίωση όψης της υπαίθρου χώρας αποδεικνύεται στην πράξη, καθώς οι ξένοι περιηγητές σημειώνουν την αναβάθμιση των βορείων επαρχιών μετά την έλευση των προσφύγων (1923) και ως το τέλος περίπου του μεσοπολέμου (1936).

Επιμέλεια: Γεώργιος Θεοδωράκης, Αντώνης Σαρρής

Ευχόμαστε καλά αποτελέσματα!

Για την εύστοχη Συμπλήρωση του Μηχανογραφικού Δελτίου συμβουλευτείτε τον Οδηγό Σπουδών από τις εκδόσεις μας: «ΣΠΟΥΔΕΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ 2018».

Όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τις Σχολές, τις Σπουδές και τα Επαγγέλματα!

Περισσότερες πληροφορίες στην ιστοσελίδα του ΜΕΘΟΔΙΚΟΥ: www.methodiko.net